

HECE AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL: 27 SAYI: 315 MART 2023 ISSN 1301-210X

HECE

MART 2023

315

EŞİK

İbrahim Demirci / Deprem Denklemi / 5

ŞİİRLER

Cahit Koytak / İçime Aldığım Şeyler / Su Gibi / 7

Hüseyin Atlansoy / Hüsrev ü Şirin'den- Tablo/Dildeş / 9

Faruk Uysal / Ben Webster / 10

Yunus Emre Altuntaş / Endişeli Bekleyiş / 12

Mehmet Solak / Çavlan / 13

Yasin Mortaş / Kaos Çözümleri / 15

Süleyman Unutmaz / Kan Tutan Dil / 16

Tunay Özer / Fırtınayı Kucaklamak / 17

Selim Erdoğan / Oyun / 19

Nuray Alper / Ölmeden Güz / 20

Mehmet Doruk Kandemir / Laroxly ile Uykum Arasındaki Çete Savaşları / 21

Nadir Aşçı / Parasız Yatılı / 22

Mehmet Narlı / Varlığın Evi / 23

Zümrüt Karabudak / Tanrılara Veda / 24

Ahmet Ş Doğan / Cahillikle Mücadele Bildirisi / 25

Mehmet Yılmaz / Yangında En Son Kurtarılacak / 26

İbrahim Gökburun / Gidengemez Dağı / 27

M. Ali Köseoğlu / Niyetine Göre / 28

HECE'DE İLKLER

Fatıma Şanlı / Tanımsız / 29

KUR'AN: HERKESE İNEN KİTAP

Cahit Koytak / 'Leyl' / Gece Sûresi / 30

YAZI

Necati Mert / Üstyapı ve Dil / 32

Kudret Ayşe Yılmaz / Şiirin Şiiri / Hayalin Sivri Uçları / 36

OKURYAZARIN NOTLARI

İbrahim Demirci / Fikret için / 38

DOSYA: ÇOCUK VE ŞİİR

Eyyüp Akyüz / *Sunuş* / 39

Ali Galip Yener / *Türk Şiirinde Çocukluk Üzerine Birkaç Not* / 41

Gökhan Akççek / *Çocuklar İçin Şiir Üzerine / Sana Komşu Bir Çiçek / Gülmisal'in Geyikleri* / 45

Vural Kaya / *Şiir İçerisinde Çocuk Şiirinin İmkânı* / 51

Şeyma Subaşı / *Haydar Ergülen ile Söyleşi* / 53

Ayşegül Sözen Dağ / *Şiirin Dünyasında Çocuk yahut Çocuk Şiirlerinde Metafor* / 58

Hüseyin Alemdar / *Çocuk ve Şiir - Şiir ve Allah* / 66

Mehmet Özger / *Bir Arınma Biçimi Olarak Çocuk Şiiri Yazmak: Zarifoğlu'nun Çocuk Şiirleri* / 68

Mustafa Uçurum / *Çocuk Kalbiyle Allah'ı Anan Şiirler* / 76

Ayşe Altıntaş / *Mustafa Ruhi Şirin'in Şiirlerinde Çocuk* / 81

ŞİİR GÜNDELİKLERİ

Ömer Aksay / *Prangalardan Kurtulmak* / 87

BAŞKA BAKIŞ

Mehmet Solak / *Sınırlı Sorunlu Eleştiri* / 90

PORTRE

Mehmet Aycı / *Yağız- Mustafa Everdi* / 92

YAKIN BAKIŞ

Şeyma Sarı / *Hatıralar- Sezai Karakoç Yıkılmışlıklar Arasında Dirilen Bir Gül* / 94

Gülzar Mammadova / *Sezai Karakoç'un Hatıralar'ında Necip Fazıl Kısakürek* / 97

İbrahim Yolalan ile Söyleşi / *Konuşan: Hakkı Yanık* / 106

Orhan Tepebaş / *Özgür ve Özgün Bir Şair Olarak İbrahim Yolalan* / 111

SİNEMA

Hatice Bildirici / *Öyküden Perdeye İvan'ın Çocukluğu* / 117

İsmail İrmacık / *Fransız Devrimi'nin Romanları ve Sineması* / 125

ÇEŞİTKENAR

Mert Mevlüt Gökçe ile *Hakkımda Kaç Yemin Edilmiştir Üzerine...* / *Konuşan: Mehmet Doruk Kandemir* / 130

Şükriye Şen / *Bir Arkadaşlığın Miadı Ne Zaman Dolar?* / 134

KİTAPLIK

Nagihan Aydın / *İki Dağ Arasında* / 137

Semiha Kavak / *İmparatorluktan Günümüze İslamcılık Algısı* / 139

İbrahim Demirci

DEPREM DENKLEMİ

Deprem kelimesi ne Muallim Nâcî'nin *Lügat-i Nâcî*'sinde var, ne Şemseddin Sâmî'nin *Kamus-ı Türki*'sinde. Bu iki sözlükte kavramı karşılayan kelime: zelzele. Zelzele'yi Muallim Nâcî şöyle tanımlamış: "İrgalanma, sallanıp sarsılma: zelzele-i şedide. Ekseriya hareket-i arz manasında kullanılır: "Bir velvele sakf-i âsümanda – Bir zelzele sath-ı hâkdânda – Şeyh Galib". Zelzeletü's-sâ'a = Kıyamet zelzelesi. Fî'l-asl ırgalamak manasıdır." (Gereksiz bir tekrar cümlesi olan son cümleyi okurken Muallim Nâcî'nin derbederliğini düşündüm.)

Şemseddin Sâmî'nin tanımı daha bilimsel: "Alâim-i arziye-i ma'lûmeden dolayı toprağın titremesi, hareket-i arz: zelzele olmak, vuku bulmak."

Üstad, depremi "yerkürenin bilinen alâmetleri" ne bağlıyor. Binlerce yıllık deneyimlerimiz, üzerinde yaşadığımız arzın pek çok özelliğini bize öğretti: Yağmur, kar, kırağı, fırtına, sel, şimşek, yıldırım, deprem, med, cezir, gün ışığı, vb. yüzlerce tabiat gerçeği, en temel gereksinimlerimizden barınmayı karşılamak üzere yaptığımız evlerin, iş yerlerinin ve tapınakların nerede, nasıl inşa edileceğine ilişkin çok değerli bir birikim sağladı. Fakat bu büyük birikim, bazen çok tuhaf gerekçelerle –belki gerekçe bile aramadan- çöpe atılabiliyor ve bunun vahim sonuçları oluyor. 1973-78 yılları arasında Erzurum Edebiyat Fakültesinde buldum. Zemin katın bir cephesi nerdeyse yekpare camdı ve binanın üstü de düzdü. Baharın karlar erimeye başlayınca hocalar, tavandan damlayan sulardan korunmak için masalarının üstüne naylon sererlerdi. Erzurum koşullarına hiç uygun olmayan bu binanın projesinin İsrail ve/veya Kanada'dan alındığını söylemişlerdi. (Sonraki yıllarda düz damın çatıya dönüştürülmüş olduğunu gördüm.)

1960'lı yılların başlarında Erzurum'da böyle bir binanın yapılabilmiş olması, ülkemiz bürokrasisinin doğadan, toplumdaki, gerçeklikten kopma düzeyinin hangi derekeye düştüğünü gösteren hazin bir örnektir. Buna benzeyen benzemeyen onlarca, belki yüzlerce örnek bulabilirsiniz. Gerçi, neredeyse iki yüz yıldır yetismeye, hattâ aşmaya çalıştığımız "muasır medeniyet", çağdaş Batı uygarlığı da doğa karşısında uyumu ve saygıyı değil, çatışmayı ve sömürmeyi önceleyen bir uygarlıktır. Bununla birlikte son yıllarda özellikle iklim krizi ve küresel ısınma gibi sorunları önemseme ve önlem alma yolunda kayda değer adımlar atılmaktadır. Bu adımların Ernst Friedrich Schumacher (1911-1977) tarafından önerilen *Küçük Güzeldir* çözümüne varıp varmayacağını, yine onun eseri *Aklı Karışıklar İçin Kılavuz*'a uyulup uyulmayacağını zaman gösterecek.

Müslümanlar olarak biz, oluşumuna Endülüs üzerinden çok önemli katkılarda bulunduğumuz Batı uygarlığının bilim disiplinlerine talib olmaktan ziyade, teknolojik ürünlerine müşteri olmak gibi bir ucuzluğa, ucuzculuğa kapılmanın ağır bedellerini ödedik, ödüyoruz ve silkinip kendimize gelmeyi akıl edemezsek ödemeye devam edeceğiz.

6 Şubat 2023 Pazartesi günü sabaha karşı ve öğle saatlerinde yaşadığımız iki büyük depremi, kapıldığımız akıntıdan kurtulup silkinişimize vesile olsun diye dua etmek için vakit erken midir?

Doğrusu, bu silkiniş için çok geç kaldığımız bile söylenebilir. Çünkü Allah'ın ilk insan ve ilk elçi Âdem'den beri türümüz için önerdiği yol olan İslâm, hakkı (doğruyu, gerçeği, gerçekliği), adli (adaleti ve dengeyi), kadri (değeri), kaderi (ölçüyü), ihsanı (iyiliği ve güzelliği), vahdeti (birliği), yetersizlik ve aşırılıklardan uzak durarak dengeye varmayı ve onu korumayı öğütlemektedir.

Deprem dolayısıyla yapılan söyleşilerden birinde sunucu, söz arasında "Allah korusun!" deyince uzman profesör, onu basbayağı azarladı: "Bak, sen böyle dersin bilimden uzaklaşmış olursun!" gibi bir şeyler söyledi. Zavallı sunucu da "alışkanlık" gibi bir şeyler geveledikten sonra, "Haklısınız hocam, iyi ki uyardınız!" dedikten sonra bir de teşekkür etti. Bu trajikomik diyalog bana ülkemizde yaşadığımız pozitivizm depreminin büyüklüğünü hatırlattı. Pozitivizm depreminin kurbanı zavallılar, meselâ Cahit Zarifoğlu'nun "Acıktık bıçaklarına kanımızı gütmekteymişin gibi" dizesini anlayamazlar (*Hızla Akan Mızrak*, s. 121). Onlar 6 Şubat depreminin şehitlerini de, Sezai Karakoç'un şu cümlelerini de anlamayacaklardır: "Yaratıcının, yalnız canlı varlıklara buyruğunu uzatıp cansızların başıboş bırakılmış olmadığını bilmiyor değilim. Ne de, ruhum, soyuta (mücerrede) kapalıdır. Madenlere de, suya da, toprağa da, o yaratıklara olduğu gibi, yalnız O hükmeder. İsterse onlara da bir can ve şuur verir. Belki de, onların da, bizim algımızdan ötede böyle özellikleri de vardır. Ben bir depremin de bir anlamı olduğu inancını taşıyorum." ("Depremin Heykeli", *Dirilişin Çevresinde*, s. 29-30).

Kamer suresinin 49. âyetinde "Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık." buyuran Allah, yeryüzüne halifesi olarak gönderdiği insandan her durumda ve her işte ölçüyü araştırmasını, anlamasını, gereğince davranmasını; ölçüyü tanımayanları -âdil yargılama ve cezalandırma yoluyla- hizaya sokmasını bekliyor olmalı. Buyruğunu tutanlara ne mutlu!

Cahit Koytak

İÇİME ALDIĞIM ŞEYLER

içime aldığım şeyler,
içime almaya değer
bulduğum şeyler,
orada kalırlar mı,
orada yaşarlar mı?

tohum olur da çatlarlar mı,
filiz sürerler mi,
sürgün verirler mi,
yeri göğü kaplayıp taşarlar mı
ölümün ötesine?

SU GİBİ

eğil eğil, küçül küçül
ve sokul içerilere,
her yeni seslenişle
daha derinlere,
daha derinlere, daha diplere!

arın, durul, incel, incel, ey şiir,
ıssız kalplerde, yalnız kalplerde
dere gibi çağlamanın
göğe yukarı tırmanmanın
yolunu ara!

gündelik sözlere bölünmeden,
ufalanıp dağılmadan,
çöllere savrulmadan
rüyaları aşıp
varlığa ulaşmanın yolunu!

yol bulamazsan eęer önünde,
aklının tırnakları,
dilinin kemięi,
kalbinin katırsı inadıyla
kendin aç yolunu!

ister keęiyolu olsun,
ister karınca yolu,
ister samanyolu -
sabırla, aşkla, erdemle
döne kıvrıla göğe tırmanan...

Hüseyin Atlansoy

HÜSREV Ü ŞİRİN'DEN

DİLDEŞ

TABLO

Bir gün kuğular gelir bir gün kar
siyahını da severiz bazen beyaz yağar
kanatlarındaki is tipiye dönüverir soğuktan
elleri ekmek mi tutsun bilemez neresinde dünyanın
uzamakta o biricik salınışıyla gülden narin nasırdan sert
kııştır elbet kurak bakışlardaki bereketsizlik zemheri güneşi
gibi karabasanlar saklamaktadır saksaganlar tedirgin - işitiliyor
tüm beyazları kışkındıracak kadar asil bir tabloda simsiyah kuğu
elbet başlasın şarkımız sözümüz dalgalansın dildeşini yıldızda bulmuş ay gibi

söyleyeceklerim var ayın dildeşi tek bir yıldızın ışığında
söyleyeceklerim var virgülsüz bir nokta vurgusuyla
nice dağlar kurulmuşsa da çatlağı olmayan şu gök altında
eteklerinde otlar biter kuzular meleşir hakir görme alçakları da
bir kış tablosuyla açıldı tablomuz henüz kar düşürmese dahi gök
dildeşini unutacak değildir elbet yağız yerin demir içre beyaz bulut

ay ve yıldız altında söyleyeceklerim var ü harfi güzeldir
üstündeki iki nokta tabutlarımıza ustalıkla ilişmiş bir nişan
bir ölüm çiviti aşkın dirime yalın açılan perdesi gülümsemesi
şirinin ismindeki kuyruk belki bir yılan gerinmesi bir kedi inlemesi

ben çok dağ gördüm ilki sündiken kızıl pelitler gürgen kekik ve ters lale
toprağa eğilmişlerdi uzanıp seçebilirdim başı göğe eren ağaçlarda bir serçe
kartalları severdim ormanı içinde saklayan kaplanı kaplanı kaplayan karakışı
simsiyah bir kuğu yüzüyordu içimde kanatları ıslanmadan geçiyor bak ateşi

lale ki göğeren çiçektir terslenmesi yüzün eğdirmiş rahmeti belli ki yerden
bir yunus esintisi taşıyor sanki bu şiri sunacağım sarı çiğdem halin bilenden
sarıköye götürülür her çocuk bir bilgelik bir saflık parlansın alınlarında yazılarında
hemşerim olur yunus yunusluk bana çok ağır pusattır bilirim selam olsun yoluna

Faruk Uysal

BEN WEBSTER

Mustafa Erverdi'ye

otuz beş yıl aynı saksafonla
bu ne sevgi Allah aşkına
bir dünya sığdırılabilir mi bir saksafona
Ben Webster tüm kosmozun sesini sığdırır tek nefesine.

Melami meşreptir biraz
yoktur evi, eşi, bir köpeği bile
ha Ben Webster'ı dinlemişsin ha Neyzen'i
ha sahilleri okşayan dalgaları
ha karlı dağlarda uluyan kurtları...

alınca eline saksafonu
sıyrılır benlik zırhından kalır çırılçıplak
gider gelir, gider gelir sesler arasında
sadece gözyaşları eşlik eder
saksafonundan dökülen melodilere
duyulur meleklerin ayak sesleri
duyulur ta göklerden İsrail'in nefesi.

*caz iyi gider mezarda!*¹ demiş şair
benim cenazeme Ben Webster gelsin
son toprak atıldıktan sonra üzerime
başında mezarımın bir resital versin.

bir de saksafonunun ağzını kaldırıp havaya
başlarsa içindeki siyah çocuğu anlatmaya
köstebekler fareler yılanlar solucanlar
tüm yeraltı sakinleriyle ben de eşlik ederim ona.

---

¹ Cahit Koytak

söyleyin rüzgârları yağmurları da katsın saksafonuna
belki kokusu gelir çiçeklerin çimenlerin ağaçların
rüzgârlarla yağmurlarla, yayılır bir caz havası toprağa
yayılır da ancak bu sarhoşlukla
ben de dayanma gücü bulurum günahların ağırlığına
bırakırım kendimi büyük bir teslimiyetle
varlığın alımlı sınırsız bütünlüğüne.

Yunus Emre Altuntaş

ENDİŞELİ BEKLEYİŞ

Tahammülü bir sanat sanıyor
Tabi söylemedik böyle olmadığını
Öbür gün gelecek dedi ve durdu
Bilmem neyi bekliyordu

Kul göğünü şaşırırsa ne olur
Mavi bakraçların arasında yapıldak
Susar iki kelimedem sonra bakar
Bulur aradığını iki kaş arasında

Ağır çekimde pek anlaşılmıyor
Oysa fark etmedim geldiğini
Gibi hayat karşı pencereden
Üç konak haberiyle öyle apansız

İstesem de param yetmez almaya
Biraz öteye koy endişelerini
Sabah ajansını dinledim yorulduğum
Sebepler yok gerisini anlatmaya

*Cebennem gösterilmiş peygamberin hüznüdür şairinki nereye baksa aynı keder aynı azap
çağrısı o sözler o gözler o insan -ki hepsi birbirinin tekrarı yaşanan tüm o şeyler şaşırmış
gibi bakınmalar ağız bükmeler haydari gülümsemeler aynı davulun tokmağı aynı tekerin
izinde- kali yuga*

Adını yazınca pisuar resmi çıkıyor
Alın size modern sanat çatı kaşık
Renkler evet renkler bir de foucault sarkacı
Pollock orada hemen önünde kan damlası

Endişen boşuna endişen boşuna
Olacak elbet ne olacaksa
Anladım sen göğüme layık değilsin
O çirkin kırçıl bayrağını indir usulca

Mehmet Solak

ÇAVLAN

İsmet Özel'e

e/

eyvah
ölüm güzü kıskanıyor neden
gölgesine yaslanmış bekliyor sinsice
sen değil miydin ölüme randevulu iö
yorgun bir karanlığa canhıraş
ekleyen kendini özgürlük için
denize açılan ellerinle yıllar önce
hangi çocukların rahat uykularında şimdi
o demir ökçe tiranlara inat
o karaşın konuşma

r/

konuştun
yürekli olmanın kutsal kini
bulaşsın diye ellerine paragöz korkakların
kanlı kavgalarda yağmalanan
şeker beyazı kemiklerin hunhar hatırası
unutulmadan waterloo'da *ulu bir tiksintiyle*
beş çayında londra'da

b/

yaşadın
bir sanrıydı yaşamak süreğen ve boğucu
öç arzusu her sabah haksızlığa haykıran
oysa o delişmen bereketi soğuran markut
hor görürdü terli dinginliğini senin
sayrıl anılar üşüşmesin diye çıplak koynuna
gelirdi sırtında torbası sen sesleyince
markuuuuut! torbanı sarkıt.

külden bir ağzın vardı mermilerden
ve post darbelerden önce
marşlara ve şüirlere ayarlı gün boyu
mori'nin usuna bir de ikircikli ve öpülgen
ber akşam adını yıkardı mori sen de yıkardın
mahalle çeşmesinde ayaklarını ... sen de...
sendin sağır sokaklarda kendini
sarışın sanan devrimci
sendin uluyan
pekos bil

a/
hırlısın
esirgeyen ve bağışlayan
DİRENME'nin adıyla hep partizan
en önde en erken en gergin en
isyan işaretleri kelimeler kursağında
bir partizan gibi ölmelisin evet bütün putlara inat
şarlavuk bir devrimci gibi cebinde armonika
baylaz ve militan bir yüreğin var
esirgeyen ve bağışlayan
ve kabzededen
hak çalab vergisi

i/
sensin
değişmeden değişen *aynı adam*
aynı şair yirmisinde kırkında yetmişinde
hep *kalın türk* celladına gülümseyen deli fişkın
sendin kendi masalından çıkan hüsnüyusuf
dünyaya yürümekle meşhur
merd-i meydan

n/
sana
yaşamak düştü ey vandal yürek
sana savaşmak bir ömür
alkış sana

Yasin Mortaş

KAOS ÇÖZÜMLERİ

Kuş sesi içmiş
çocuklar geçiyor hudutlardan

Bu kafesler kimin ülkesi

1.

O

göğsümde otçul bir merakla tepinir anlatamam
nefes nefese bir astımlı gibi açar kapımı
gıcırtısı büyür akşamın büyür kanlı tokmak
bir kent bir kentin pasını çoğaltır
sesler yaşlanır dilimde
Ama beli bükük dağı onaran benim /bilmez kimse
ateşe uyku öğreten bilge çocuklarım vardır
kimse bilmez gül efsanesinin rumuzunu
İsmail'in gök toplayan bakışlarını

evet o

gövdesi kuşku dolu muğlak
bilmez bıçağın gözyaşıyla köreldiğini

2.

Çil çil ölümünü yiyor o mendebur satıcı
eli kışkırtı dikenleri güneşi ayı patlatıyor
kuşları renk körü çocuklara ateş istifliyor
ısısını yükseltiyor kansızlığın
akşamı çın çın sağır/dilsiz
sabahı nasıl bir oligarşik kör
gemilerin içtiği deniz sözsüz
işte o
yarama tuzlu şehirler bağlayan gece refleksi
Eyüp'ü anlamayan ağırlı senfoni
hangi yaram derin ise
orada güneşli kuyular olduğunu bilmiyor

sıgılıkla dağılıyor

yarası yorumsuz vakt-i sazanların

Süleyman Unutmaz

KAN TUTAN DİL

Kırgınlıktan başka anlatacak bir şeyim yok
O da kendini saklıyor benden
Çıplak taraflarım hayata bulaşıyor öğle sularında
Bakışlarım saf tutmuş eksik dilimle
Nihai barış, ebedî barış, sağlam kefen, kan kumaş
Kahveler sütte beyaz - o ölü kedilerim.

Sen sıcak akarsın gövdenin uçurumundan
Sen toplarsın kalbinin uzayında billur ses kayıtlarını
Duvarları durduran ince varlığın
İnce, inince bin yıllık toprağıma
Çiçek adları gibi koktukça unutilen
Kaderden sonra hayat - o benim hastalığıım.

Kim gibi yaşıyorsun kendini bırakınca?
Göge yaşlı kapılar tarihin kış vakti uzayan alfabeler
Şehir hatları toz kusan gözler kuş şurubu
Sonra denizi ses olarak topluyor kuyularım
Hayal çarpıntısında kılınç gibi işliyor
Ellerin - en küçük hayvanlarım.